

повній мірі характеризувати об'єкти бухгалтерського обліку через призму як фінансових, так і нефінансових даних.

Нагромадження облікової інформації про результати діяльності, яку сучасні підприємства використовують для управління та прийняття ефективних рішень, – це початковий етап організації обліку формування фінансових результатів ринків, до складу якого входять організація обліку формування витрат і доходів. Навіть незначна помилка, що виникла на цьому етапі, може справити істотний вплив на ефективне функціонування ринків.

Тому важливе місце в організації обліку фінансових результатів належить обліковій інформації, яка потребує відповідної реєстрації, необхідної обробки, передачі та відображення, адже вона виступає основним джерелом для ухвалення обґрунтованих рішень, попередження незаконних і економічно недоцільних операцій у господарській діяльності ринків.

Література

1. Валуев Б. И. Проблемы развития учета в промышленности / Б. И. Валуев. – М. : Финансы и статистика, 1984. – 215 с.
2. Пушкар М. С. Контролінг : монографія / М. С. Пушкар. – Тернопіль, 1997. – 146 с.
3. Rejman K., Wpływ innowacyjności na efektywność współczesnych przedsiębiorstw [w:] Rola przedsiębiorczości w aktywizacji gospodarczej, Ziolo Z., Rachwał T., (red.), Przedsiębiorczość – Edukacja nr 3, Warszawa – Kraków 2007 s. 219 – 224. ISBN 978-83-7409-529-700

УДК 657

МАКСИМЕНКО Д.В.
Мукачівський державний університет

ПОНЯТТЯ, СУТЬ ТА ПОКАЗНИКИ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Більшість суб'єктів господарювання, які діють на ринку, є комерційними організаціями, які націлені на отримання прибутку. В таких умовах природно саме показник рентабельності виступає основним критерієм ефективності роботи підприємства.

Проблемами рентабельності підприємств займається багато вітчизняних та зарубіжних вчених. Вагомий внесок у розв'язання цих проблем зробили П. Самуельсон, В.Я. Горфінкель, В.А. Швандар, А.Ю. Дронова та ін.

Рентабельність – це інтегральний показник, що відображає ефективність роботи підприємства, що націлене на отримання прибутку у короткостроковій перспективі і який вказує на якість управлінських рішень, що стосуються фінансової, операційної та інвестиційної діяльності підприємства.

Перш ніж приступити до вивчення особливостей управління рентабельністю на підприємстві та специфіки використання показника, як критерію ефективності важливо з'ясувати власне суть цього поняття.

Саме поняття «рентабельність» походить від слова «рента», що в загальному вигляді означає дохід. Виходячи з цього, рентабельність це прибутковість. Раніше, термін «рентабельність» означав саме ступінь віддачі від використання факторів виробництва. Зокрема, відомий американський

вчений-економіст П. Самуельсон вказує, що рентабельність є безумовним доходом від чинників виробництва, як винагорода за підприємницьку діяльність, технічні нововведення та удосконалення, за вміння ризикувати в умовах невизначеності, як монопольний дохід, як етичну категорію.

З розвитком ринкових відносин рентабельність стала охоплювати і інші сторони економічної діяльності господарюючого суб'єкта (виробничу, підприємницьку, інвестиційну і т.д.). Частина авторів характеризують рентабельність як відносну величину, що характеризує прибуток або її норму. Зокрема, В.Я. Горфінкель і В.А. Швандар відзначають, що рентабельність являє собою відносний показник прибутковості, що показує ефективність розвитку підприємства.

Загалом погоджуємося, що рентабельність характеризує розвиток, адже лише в умовах стабільної відносно високої рентабельності можна досягти розширеного відтворення виробництва, тобто власне процесу розвитку. Навіть низька прибутковість не може забезпечити розширеного відтворення. Тому підприємство повинне бути націлене саме на забезпечення високого показника рентабельності підприємства.

Дронова А.Ю. вважає, що рентабельність – це індикатор, який характеризує ефективність фінансово-економічного механізму та прибутковість діяльності підприємства в умовах жорсткої ринкової конкуренції, а також світової економічної кризи. Він відображає адекватність системи управління та доцільність управлінських заходів у процесі функціонування підприємства.

Суть рентабельності в тому, що це критерій містить в собі вплив усіх факторів роботи суб'єкта господарювання. Тому саме цей показник і є найкращим вимірником рівня менеджменту, правильності рішень, які були прийняті керівниками протягом досліджуваного періоду тощо.

Також, рентабельність підприємства можна розглядати, як якісну вартісну оцінку рівня віддачі витрат або міри використання наявних у підприємства виробничих ресурсів (капіталу, праці тощо) у процесі виробництва основної продукції (товарів, виконання робіт, надання послуг) та її реалізації. Такий підхід також є вірним і розкриває одну із сторін рентабельності.

Загалом рентабельність підприємства відображає відношення прибутку на одиницю спожитих ресурсів. Це дає можливість визначити економічну ефективність діяльності господарюючого суб'єкта та оцінити оптимальність інших сторін його діяльності.

У будь-якому визначенні рентабельність – це відносний показник, який буде означати відношення суми отриманого (очікуваного) результату до одного з показників (виручки, витрат, середньої вартості основних і оборотних коштів, фонду заробітної плати і т.п.).

Визначивши суть рентабельності підприємства та місця серед інших альтернативних показників перейдемо власне до характеристики теоретичних основ оцінки економічної ефективності діяльності підприємства за критерієм його прибутковості.

Для того, щоб визначити вплив різних чинників, які як відносяться, так і безпосередньо не відносяться до оцінки ефективності діяльності, слід використовувати у чисельнику валовий прибуток, прибуток від операційної діяльності, прибуток до оподаткування, прибуток від звичайної діяльності, чистий прибуток.

Як бачимо показники в залежності від аналізованого періоду можуть бути моментні, статичні та динамічні. За критерієм узагальнення вони можуть як характеризувати ефективність усієї роботи підприємства як системи, так і характеризувати якість роботи окремої структурної частини підприємства.

У разі наявності в економіці країни значних інфляційних процесів, зокрема таких, що спостерігаються зараз, виникає потреба в коригуванні визначеного в нормативному порядку номінального прибутку на індекс зміни цін відповідного періоду. В результаті такого коригування отримують реальний прибуток, величина якого використовується для адекватного оцінювання динаміки результатів діяльності протягом кількох років.

Загалом у систему показників рентабельності найчастіше включають рентабельність активів (майна), рентабельність власного капіталу, рентабельність реалізації продукції, рентабельність інвестованого капіталу, рентабельність виробництва, фондорентабельність, рентабельність поточних витрат.

Рентабельність реалізації визначається як відношення прибутку від реалізації до виручки від реалізації без податків, що включаються в ціну продукції. Рентабельність реалізації характеризує доходність основної діяльності підприємства.

У практиці українських підприємств найбільш поширеним є показник рівня рентабельності, що обчислюється як відношення прибутку до повної собівартості реалізованої продукції. Цей показник показує, скільки на кожну витрачену у господарстві гривню або іншу грошову одиницю отримано прибутку.

Узагальнюючим показником прибутковості прийнято вважати рентабельність капіталу (ROE – return on equity), за яким можна визначити рівень віддачі коштів акціонерів. Рентабельність активів (ROA – return on asset), своєю чергою, є складовою ROE та відображає ефективність внутрішньої політики менеджменту з точки зору доходів та витрат.

Показником ефективності інвестування коштів у звичайні акції підприємства, інших внесків власників до його статутного капіталу є чиста рентабельність власного капіталу.

Тобто загалом існує значна кількість показників, які можуть застосовуватися у процесі оцінки економічної ефективності діяльності підприємства за критерієм його прибутковості.

Отже, рентабельність є відносним показником, який означає відношення суми отриманого (очікуваного) результату до одного з показників (виручки, витрат, середньої вартості основних і оборотних коштів, фонду заробітної плати і т.п.).

Попередньо визначено місце прибутковості серед альтернативних критеріїв оцінки ефективності діяльності підприємства, охарактеризовані основні теоретичні аспекти оцінки економічної ефективності діяльності підприємства за критерієм його прибутковості.

Література

1. Чигріна К. О. Рентабельність підприємства та шляхи її підвищення / К.О. Чигріна // Чорноморській державний університет імені Петра Могили // Україна, Миколаїв, 2016 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oaji.net/articles/2015/797-1426331955.pdf>
2. Шляга О.В. Прибуток та рентабельність як показники ефективності виробництва / О.В. Шляга, Л.І. Шипуля // Запорізька державна інженерна академія // Надійшла до редакції 12.05.2014 р. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_8_075.pdf

УДК 339.92:332.122(477:4)

БОРА Н. Ю., ЧЕКАН Є.
Мукачівський державний університет

НОВІ ФОРМИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

У сучасному глобалізованому світі існує чимало різноманітних форм транскордонного співробітництва, які поділяються на традиційні та нові. Курс України на євроінтеграцію, її прагнення долучитися до членства у Європейському Союзі, використовуючи для цього найбільш дієві та найефективніші форми ТКС, роблять особливо актуальними вивчення і дослідження даної проблематики. Щоправда, ефективність тієї чи іншої форми транскордонного співробітництва не завжди прямо пропорційно пов'язана з її новизною.

Новими формами ТКС в рамках Європейського Союзу є Європейські угруповання територіального співробітництва (ЄУТС). Їхня поява стала можливою після прийняття 5 липня 2006 р. Європарламентом та Радою Європи Регламенту №1082/2006 щодо Європейських угруповань територіального співробітництва. У відповідності зі згаданим Регламентом, ЄУТС – це угруповання, створені з метою полегшення та сприяння транскордонному, транснаціональному, міжрегіональному співробітництву між членами ЄС в цілях зміцнення економічного та соціального єднання [1, с. 5].

16 листопада 2009 р. у м. Утрехті Рада Європи прийняла III-й додатковий протокол до Мадридської конвенції «Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями» (Мадрид, 21 травня 1980 р.) щодо об'єднань євро регіонального співробітництва (ОЕС). У ньому запропоновані аналогічні організаційні структури транскордонного співробітництва для членів Ради Європи.

Ратифікувавши III-й протокол, в Україні будуть усі підстави використовувати нові і, слід сподіватись, більш ефективні, зокрема, в економічній сфері, моделі ТКС. Це дасть змогу створити привабливіше

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>